

Ku daaweynta COVID-19 barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah

Hadda waxaa jira daawooyin diyaar ah oo ka caawin kara dadka qaar inay ka ilaaliyaan inay aad ugu xanuustaan, utagaan isbitaalka, ama u dhintaan COVID-19. Hal nooc oo ka mid ah daawooyinka waxaa la yidhaa **ku daaweynta barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah (monoclonal antibodies treatment or therapy)**. Unugyada difaaca ee halka unug ka farcama ma buuxinayaan meesha tallaalka COVID-19. Inaad tallaalka qaadataa waa qaabka ugu fiican ee aad uga hortagi karto inaad ku xanuusato COVID-19.

Sidee ayaan uheli karaa dawadaan?

Daawada isticmaalaysa barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah qof kasta looguma talagalin. Daawooyinka waxaa dhici karta in lagugu siiyo iyadoo loo maraayo nidaamka caafimaad, rugaha caafimaad ee dadwaynaha, rugaha caafimaad ee bulshada, ama xattaa farmasiyaasha. In aad hesho daawadaan waxa ay ku xirnaan kartaa tirada guud ee la heli karo ama xarumaha daryeelka caafimaad ee kuu dhow.

Hel daryeel wakhti hore

Daawada isticmaalaysa barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah waa in aad waqti hore u qaadataa xanuunkaga ama waxyar ka dib marka aad khattar ugasho xanuunka COVID-19. Daawadan lama isticmaali karo ka hor inta aadan *khattar ugelin* xanuunka COVID-19. si looga hortago cudurka. Tallaalada xanuunka COVID-19 kali ah ayaa gacan ka gaysan kara ka hortagga cudurka.

Ka la hadal daryeel bixiyahaaga caafimaad hada wixii adiga kugu habboon. Haddii aadan lahayn daryeel bixiye caafimaad, wac 211 si lagaaga caawiyo inaad hesho mid.

Yaa u qalma daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah?

Si aad u hesho daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah waa in aad tahay 12 sano jir ama ka wayn tahay uuna miisaankagu ka badanyahay 88 pounds (40 kiilo).

Wixii ah **caabuqa COVID-19 ee wakhtigan**, waa in:

- Lagaa helay caabuqa COVID-19
- Aad ku jirto 10 kii maalmood ee ugu horreeyay ka dib markii ay calaamaduhu kugu bilaabmeen
- Aad lahayd calaamado fudud ilaa dhexdhexaad ah
- Aan isbitaal lagu jiihin xanuunka COVID-19 dartiis
- Aan lagugu xirin ogsijiin cusub iyo aan lagugu kordhin ogsijiintii kugu xidhnayd
- Aan lagu tixgalin qof khatartiisu aad u sarayso (fiiri hoos)

Xaaladaha khattartoodu sarraysa ee labada goor ee la isticmaalo unugyada difaaca ee halka unug ka farcama:

- Inaanay jirin xaalad caafimaad ama arrimo kale, oo ay ka mid yihiin asalka ama sinjiga, kuwanoo kuu galin kara khattar aad u saraysa inuu kugu dhoco xanuunka COVID-19 aad u daran
- Da'da 65 sanadood ama ka wayn
- Cayilan ama miisaankiisu xad dhaaf yahay
- Uur leh
- Xanuunada hadda ku haya qaarkood sida kalya xanuunka, sonkoroowga, wadna xanuunka, dhiigkarka, cudurka unugyadu maanjada u eegyihiin (sickle cell disease), ama sanbab xanuunka
- Cudur ama daawooyin kuwaas oo hoos u dhiga difaaca jidhka
- Cillado dhanka neerfaha ama kobaca ah
- U baahan qalab caafimaad ama daawo jooqta ah si uu unoolaado

Waa maxay daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah?

Daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah waa nooc ka mid ah daawooyinka la siiyo qof uu ku dhacay xanuunka COVID-19 kaas oo xanuunkiisa COVID-19 uu yahay mid fudud ama dhexdhexaad ah uusana la jiifsan isbitaal. Daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah waa dareere qofka lagu siinayo iraab ahaan iyadoo xididka la raacinayo (faleebo) ama maqaarka hoostiisa (subcutaneously).

Unugyada difaaca ee halka unug ka farcama (monoclonal antibodies) waa borotiino lagu sameeyay laab kuwaas oo loo qaabeeyey in ay u shaqeeyaan sida antibody-yada (borotiinada la dagaala xanuunka) jidhkaagu uu sameeyo. Borotiinadu waxa ay ku dhegaan molekuyuulada dul saaran fayraska ama bacteeriya, markaana waxa ay ku dhagaan barotiinka fiiqan (spike protien) ee ku dul yaala fayraska COVID-19. Tan waxa ay ka hortagtaa in fayrasku u galo gudaha unugyadada, ayada oo ka joojinaysa caabuqu inuu faafo ka hor inta uusan sababin xanuun daran.

Maxaa ku jira daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah?

Marka laga soo tago borotiinka antibody-ga, daawada waxyaalaha ku jira waxaa ka mida biyo, sonkor, cusbo, iska xejiyayaasha loo isticmaalo inta badan cuntooyinka iyo waxyaabaha la isku qurxiyo (polysorbate 80), iyo amino acids.

Daawada kuma jirto ukumo, doofaarka wax la xidhiidha, cinjir ama unugyada uurjiifka.

Tani ma daawo cusub baa?

Isticmaalka unugyada difaaca ee halka unug ka farcama si loogu daaweeyo COVID-19 waa mid cusub sababtoo ah COVID-19 waa mid cusub. Si kastaba ha ahaatee, unugyada difaaca ee halka unug ka farcama waa kuwo hore loo tijaabo sanado badana loo isticmaalayey in lagu daaweeyo noocyo ka mid ah kansarka iyo cudurada khalkhalka difaaca jidhka, sidaa si lamid ahna, raabiyada, iboolaha, iyo xanuuno kale.

Daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah waxay jidhka ka difaacdaa xanuunka COVID-19 nooca Delta. Waaxda Maamulka Daawada Iyo Cuntada (FDA) ee Maraykanka waxa ay u oggolaatay in xaalada caafimaad ee degdeg ah in daawada barootiinada laga sameeyo beerista hal unug oo unugyada dhiigga cad ah in lagu daaweeyo bukaanada ay ku habboon tahay ee uu ku dhaco COVID-19. FDA du waxa ay oggolaatay laba qaab oo loo isticmaali karo daawada: ta koowaad waxa ay tahay in lagu daaweeyo qof laga helay cudurka Covid-19 takalena waxa ay tahay in ka hortag ahaan loo siiyo qof khattar horey ugu galay fayraska sababa COVID-19. Labada isticmaal ba waxaa loogu talagalay **dadka khatarta aadka u saraysa ugu jira in ay aad u xanuunsadaan.**

Qiimaheedu waa imisa?

Unugyada difaaca ee halka unug ka farcama loogu talagalay COVID waxaa qarashkooda daboolaya Caymiska Caafimaad ee Oregon iyo caymis bixiyayaasha kale waana inuu noqdaa mid qiimo jaban kugu jooga ama bilaashba ah.

Macluumaad dheeraad ah

Wac dhaqtarkaaga ama rugta caafimaad wixii macluumaad dheeraad ah. Ama wac 211 wixii macluumaad iyo taageero ah ee aad u baahato.